

ERGENLERİN SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN TUTUMLARI İLE NARSİSİZM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Sena Özey² Demet Erol³

Anahtar Kelimeler

Sosyal Medya
Narsisizm
Ergen

Özet

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Antalya ili Kepez ilçesindeki çeşitli liselerde öğrenim gören 474 kız 411 erkek olmak üzere toplam 885 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma verilerinin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Sosyal Medya Tutum Ölçeği” (Otrar ve Argın, 2015) ve “Narsisizm Ölçeği” (Öngen, 2010) kullanılmıştır. Sosyal Medya Tutum Ölçeği, “Sosyal yetkinlik”, “Paylaşım ihtiyacı”, “Sosyal izolasyon” ve “Öğretmenlerle ilişki” alt boyutlarından; Narsisizm Ölçeği ise “Güç” ve “Teşhircilik” alt boyutlarından oluşmaktadır. Elde edilen verilerin analizinde t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey testi ve Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ergenlerin sosyal medya tutumları alt boyutlarından sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacının, narsisizmin alt boyutu olan teşhirciliği yordadığı bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal medya tutumları alt boyutu olan paylaşım ihtiyacının ise narsisizm ölçeğinin güç alt boyutunu yordadığı da elde edilen sonuçlar arasındadır.

Makale Bilgisi

Gönderim Tarihi: 21.05..2020
Kabul Tarihi: 22.06.2020
Elektronik Yayın Tarihi: 28.06.2020

APA’ya göre alıntılama: Özey, S. ve Erol, D. (2020). Ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumları ile narsisizm arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS), 2(1), 354-371.

Cited as (APA): Özey, S., & Erol, D. (2020). The relationship between attitudes of adolescents on social media and narcissism. *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS)*,2(1), 354-371.

¹ Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından yürütülen ve savunulan yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye e-posta:senakazanozey@gmail.com

³ Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye e-posta: demetongen@akdeniz.edu.tr

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES OF ADOLESCENTS ON SOCIAL MEDIA AND NARCISSISM

Keywords

Social Media
Narcissism
Adolescence

Abstract

The purpose of this research is to examine the relationship between adolescents' attitudes towards social media and narcissism. The research was carried out with 885 high school students (474 girls and 411 boys) in the academic year of 2016-2017 in Antalya/Kepez. "Social Media Attitude Scale", "Narcissism Scale" and "Personal Information Form" were used to collect data. The sub-dimensions of Social Media Attitude Scale are "Social competence", "Need of sharing", "Social isolation" and "Relationship with teachers". The sub-dimensions of Narcissism Scale are "Power" and "Exhibitionism". The data were analyzed by using SPSS21 program. In the analysis of the data obtained, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), Tukey's test and multiple regression analysis were used. The findings show that social competence and need of sharing, a sub-dimension of adolescents' attitudes towards social media, predicted exhibitionism, a sub-dimension of narcissism. In addition, it is concluded that need of sharing was a predictor of power, a sub-dimension of narcissism.

Article Info

Received: 21.05..2020

Accepted: 22.06.2020

Online Published: 28.06.2020

1. Giriş

Teknolojinin sürekli gelişen ve değişen yapısının insanları hatta toplumu etkilemesi kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle son zamanlarda ortaya çıkan sosyal medya platformları, büyükten küçüğe herkesin sıklıkla kullandığı, gerçek hayatla iç içe geçmiş yeni bir dünya olarak değerlendirilebilir.

Özen (2012, s.18), sosyal medyanın tanımını "insanların internet ortamında online profil oluşturdukları, ilgi duydukları şeyleri paylaştıkları, yazdıkları, arkadaşları ve yabancılar ile bağlantı kurdukları platform" olarak yapmıştır. Eraslan'a (2016, s.6) göre ise sosyal medya, "insanların düşüncelerini, tecrübelerini, görüşlerini çeşitli mesaj ya da görüntüler ile paylaşmak ve birbirleriyle iletişim halinde olmak için kullandıkları online platformlardır." Sosyal medyanın yayıncıdan bağımsız kullanıcılarının olması, zaman ve mekan sınırlaması olmaması, kullanıcının içerik paylaşmasına olanak sağlaması ve kullanıcılar arasında etkileşim olanağı sağlaması sosyal medyayı diğer web sitelerinden ve uygulamalardan ayıran özellikler olarak ele alınabilir (Erkul,2009, s:96). Sosyal medya araçlarına her geçen gün yenisi

eklenmektedir ancak bazı sosyal medya platformlarının dünya çapında daha çok kullanıldığı görülmektedir. Dijital pazarlama ajansı We Are Social ve Hootsuite tarafından hazırlanan “Digital in 2020 Global Overview” adlı raporda Türkiye’de en çok kullanılan sosyal medya platformları Youtube (%93), Instagram (%83), Whatsapp (%81), Facebook (%76) ve Twitter (%61) şeklinde sıralanmıştır.

Kişilik gelişiminin en önemli dönemi ergenlik dönemidir. Bu dönemde ergenlerin, birilerini model alma, bir gruba ait olma isteği, başkaları tarafından onaylanma, takdir edilme ve beğenilme, özerklik gibi ihtiyaçlarının ön planda olduğu söylenebilir. Sosyal medya, ergenlerin bu ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir ortam olarak değerlendirilebilir. Şöyle ki, sosyal medyada kullanıcıların ilgilerine göre istedikleri gruba üye olabilmeleri, yaptıkları paylaşımlara aldıkları beğeni ve yorumlar, düşüncelerini özgür bir şekilde ifade etmeleri ergenlerin dikkatini fazlaca çekmektedir. Bunun yanında ergenlerin, sosyal medyada takip ettikleri kullanıcıları kendilerine model aldıkları da düşünülmektedir. Özellikle son zamanlarda ortaya çıkan “youtuber”lar ve “sosyal medya fenomenleri”nin gençlerden oluştuğu ve bu kişileri takip eden kişiler arasında ergenlik dönemindeki kişilerin göz ardı edilemeyecek kadar fazla olduğu da gözlemlenmektedir.

Narsisizm terimi günümüzde, kendini aşırı beğenen insan anlamında kullanılsa da (Bolat, Ülker ve Demir, 2016; s:482) sözlük anlamına bakıldığında “kişinin kendi bedensel ve ruhsal benliğine karşı duyduğu hayranlık ve bağlılık, narsistlik” olduğu görülmektedir (www.tdk.gov.tr, Erişim tarihi:09.02.2017). Campbell ve Foster (2007) narsisizmi, benliğin aşırı şişirilmesinden kaynaklı benliğe yönelik gerçekçi olmayan olumlu düşünceleri, kendine odaklanmayı, her durumda haklı olmayı, ilişkilere önem vermemeyi ve empati eksikliğini içeren bir yapı olarak tanımlamıştır. Kealy ve Rasmussen de (2012) bu tanıma paralel olarak narsisizmi, kendini aşırı önemseme, başkalarını yok sayma ve bu yüzden başkaları ile ilişkilerde sorun yaşama şeklinde bir örüntü ile açıklamıştır. Narsisizm, “olumlu benlik”, “samimi kişilerarası ilişkilere karşı ilgisizlik” ve “benlik düzenleyici stratejiler” olmak üzere üç temel bileşenden oluşmaktadır. *Olumlu benlik*, narsisist kişilerin kendilerini başkalarından daha üstün, başarılı ve fiziksel olarak da daha iyi oldukları inancını ifade etmektedir. Bu inançları gerçeği yansıtmayacak kadar şişirilmiştir ve küçük bir başarısızlıkla bile karşılaştıklarında benlik değerlerini arttırmak için fırsatlar aramaktadırlar. *Samimi kişilerarası ilişkilere karşı ilgisizlik*, narsisist kişilerin samimi ilişkilere odaklı olmadığını açıklamaktadır. *Benlik düzenleyici stratejiler* ise narsisist kişilerin kendilerini özel, başarılı, önemli ve pozitif hissetmek için çaba sarf etmesidir (Campbell ve Foster, 2007).

Narsisizm terimi, Sadger tarafından 1908 yılında yayımlanan bir makalede ilk kez psikanalitik bir kavram olarak kullanılmış ve normal gelişimin bir basamağı olarak tanımlanmıştır (Anlı, 2005; s:8). Freud, narsisizm kavramından çok etkilenmiş ve 1910 yılında yayımladığı “Three Essays On The Theory of Sexuality” (Cinsellik Üzerine Üç Deneme) adlı çalışmasında ilk defa bu terimi dipnotunda kullanmıştır (Anlı, 2005; s:5). Freud’un 1914’te yayımladığı “On Narcissism: An Introduction” (Narsisizm Üzerine Bir Giriş) adlı makalesi, narsisizmin modern psikanalizdeki temelini oluşturmuştur. Freud bu makalesinde narsisizmi, “kendini koruma içgüdüsünün bencilliğinin libidinal bir tamamlayıcısı, her canlı varlığa haklı olarak bir ölçüde atfedilebilecek bir özellik” olarak açıklamıştır (Freud, 2017; s:25). Kohut, Kendilik Psikolojisine göre narsistik yapıyı değerlendirmiş ve narsistik kişilerin çocukluklarında kişiliklerinin daha sağlıklı oluşturulabilmesi için çevreden alması gereken belirli tepkileri alamadıkları için bu gelişim döneminde takılmış kişiler olduğunu açıklamıştır (Geçtan, 2013; s:257). Kernberg (2006; s:205-206) ise narsisizmi Nesne İlişkileri Kuramına göre açıklamıştır. Kernberg narsistik özellikler gösteren kişilerin, görünürde çok iyi olan fakat aslında ilgisiz, hissiz, şiddetli saldırgan ve soğuk bir ebeveyne sahip olduklarını ileri sürmüştür. Böyle bir ortamda yetişen çocuk, haset ve nefrete karşı savunma tutumları geliştirmektedir. Bu kişiler, kendilerini diğer insanlardan ayıran fiziksel çekicilik veya özel bir yeteneğini ortaya koyarak sevilmeyen ve kin duyulan birisi olma hislerini bastırmaya çabalarlar. Hatta soğuk ve düşmanca hislere sahip olan anne, çocuğunun özel yeteneklerini veya fiziksel çekiciliğini kendi narsisist isteklerini tatmin etme amacıyla kullanırlar. Masterson da (2004; s:102-109) narsisistik kişilik bozukluğu tanısı konmuş kişilerin annelerinin duygusal olarak soğuk ve sömürücü bir tutum sergilemediğini düşünmüştür. Bu tip anneler, kendi duygusal ihtiyaçlarını karşılamaları için onların ayrılma-bireyleşme süreçlerindeki ihtiyaçlarını görmezden gelirler ve çocuğun kendileriyle özdeşleşmesine ortam hazırlanmış olur. Bu durum çocukta büyülenmeci kendiliğin gelişmesine ve narsisistik kişilik bozukluğuna sebep olur.

Narsisistik kişilik yapısına sahip kişilerin belirli özellikleri olduğu görülmüştür. Bu özelliklerin başlıcaları büyülenmecilik, aşırı bencillik ve başkaları tarafından hayranlık duyulma ve takdir edilme isteğine karşı yeterli karşılık alamama ve empati kuramama olarak açıklanabilir (Kernberg, 2006; s:200). Kendi imgesine aşırı değer veren narsisistler ne hissettiklerinden çok nasıl göründüklerine önem verirler ve aslında olmak istedikleri imgeyle çelişkili olan duygularını inkâr ederek güç ve kontrol elde edebilmek için olayları çıkarları doğrultusunda değerlendirme eğilimi gösterirler (Lowen, 2016; s:9). Narsisistler sosyal ilişkilerini, kendine hayranlığını azami seviyeye

çıkacak şekilde düzenleme eğilimindedirler. Bu düzenleme işe yaradığında narsisist aşırı bir şekilde gururlanırken işe yaramadığında ise suçlama ve öfke krizleriyle tepki verir (Twenge ve Campbell, 2010; s:45). Kohut'a (2004) göre, narsisist kişiler eleştirilmeye, başarısızlığa ve önemsenmemeye karşı aşırı hassaslardır. Bu tarz durumlar yaşayan narsistin küçük düşme, utanma, anksiyete gibi duyguları açığa çıkar. Ayrıca narsisist kişiler kendilerini hem fiziksel hem de ruhsal bakımından çok beğenirler, kendilerini diğer insanlardan üstün görürler ve sürekli beğeni ve ilgi bekleyip, her yerde ayrıcalıklı olduğuna inanırlar. Sürekli bu beklentiler içerisinde yaşayan bireyler sıklıkla hayal kırıklıklarına uğrarlar. Ayrıca bu kişilerin benlik saygıları dışardan gelen tepkilerden beslendikleri için olumsuz eleştirilere tahammül edemezler.

Narsisizmin doğal gelişim sürecinde ortaya çıktığı, bu sürecin sağlıklı bir şekilde geçirilmesiyle normal narsisizmin, süreçte bozulmaların meydana gelmesiyle de patolojik narsisizmin oluştuğu kabul edilmektedir (Atay, 2010). Geçtan (2013; s:254), insanın kendini sevmesinin ve değer vermesinin aslında normal bir duygu olduğunu fakat bu durumun psikiyatri uygulamalarında normal narsisizm ile patolojik narsisizm arasında ayırım yapabilmeyi zorlaştırdığından bahsetmiştir. Karaaziz ve Erdem Atak (2013; s:46) ise normal narsisizmi, bireyin kendisine değer vermesi, yüksek özgüvene sahip olması ve bu özgüvenin, çevreden gelen olumsuz etkilerle düşmesinin engellendiği durum olarak açıklamaktadır. Normal narsisizmi olan birey diğer insanların görüş ve düşüncelerinden beslenmek yerine kendi görüş ve düşüncelerine odaklanır ve özgüvenini bu şekilde arttırır. Patolojik narsisizmi olan kişiler ise, içsel süreçlerinde başkalarının kendisi hakkındaki düşüncelerine ve ilgisine ihtiyaç duyarlar fakat dışarıya karşı özgüveni yüksek ve başkalarını umursamayan bir kişi izlenimi vermeye çabalar. Bu durum patolojik narsisizmin belirleyici unsurlarından bir tanesidir (Karaaziz ve Erdem Atak, 2013; s:47). Patolojik narsisizmi normal narsisizmden ayıran özelliklerden bir diğeri ise patolojik narsisistlerin kendilerini ve yaptıkları hataları kabul edememeleridir. Bu özellik kişinin gerçek ile hayal arasında kaybolmasına ve bocalamasına; bununla birlikte başkalarını da sevip kabul etmeleri konusunda güçlük geçmelerine sebep olmaktadır. Kendini gerçekçi bir şekilde kabul edemeyen birey sürekli olarak ideal benliklerini korumaya çabalar ve başkaları ile sadece kendi benliklerini onaylatmak temeli üzerinde ilişki kurar (Atay, 2010).

Narsisistler, kendilerini görmek, göstermek ve görünür kılmak istemektedirler ve bu isteklerini bir ayna karşısında gerçekleştirebildikleri gibi bir sosyal medya platformunda da kendi varoluşunu hayranlıkla izleyebilir ve kendisine hayran olacak

başka kişiler de bulabilirler. Sosyal medyanın, kişinin kendisini merkeze koymasını sağlayan yapısıyla narsisist olmayanları bile narsisizme teşvik etmektedir. Günümüzde sosyal medya platformlarında geçirilen zamanın ve yapılan paylaşımların artması bu düşünceyi destekler niteliktedir. Sosyal medya platformlarında kişinin beden sunumu da narsistik eğilim olarak değerlendirilmektedir. Kişi, beğenilme arzusundan dolayı bedenini teşhir etmek ister. Kişinin kendi bedenini teşhir etmesi, ilk olarak kişinin bu yolla beğenilme ve arzulanma isteği, ikinci olarak bedenin kendisinin doğrudan haz kaynağı olması bağlamında ele alınabilir. Sosyal medya platformları aracılığıyla bedenini teşhir eden kullanıcı, yapılan yorum ve beğenilerle geribildirim alarak kendini tatmin edebilmektedir (Alanka ve Cezik, 2016; s:562). Sosyal medya, insanların yüz yüze olmasa da yoğun bir iletişim sürecine girmesine neden olmaktadır. Kullanıcı girdiği bu iletişim sürecinde birçok kişiden etkilenirken aynı zamanda başkalarını da etkilemektedir. Sosyal medya siteleri narsist kişinin kendini ortaya koyma, beğendiği fotoğrafları seçme, çok sayıda arkadaşına sahip olmak gibi eğilimleri ödüllendirmektedir (Twenge ve Campbell, 2010; s:162). Başka insanların hayatlarını izlemek ve kendi hayatımızı başkalarına göstermek günümüzün yaygın davranışları arasına girmiştir.

Literatür incelendiğinde sosyal medyanın insanların kişiliği ve davranışları üzerindeki etkilerini inceleyen birçok araştırma olduğu göze çarpmaktadır. Buffardi ve Campbell (2008) yaptıkları çalışmada sosyal medyadaki arkadaş sayısı ve kullanıcının sayfalarında yer alan mesajlarının sayısının, narsistik kişiliğin bir göstergesi olduğunu savunmuşlardır. Ayrıca ileri derecede narsisist olan kişilerin sosyal medyada daha aktif olduğunu ve narsistlerin daha çok kendileri ile ilgili içerik paylaştıklarını belirtmişlerdir. Ryan ve Xenos'un (2011) Beş faktör kişilik kuramı bağlamında Facebook kullanımı ve narsisizm arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmaya göre, Facebook kullanıcıları dışadönüklük kategorisinde yer alarak narsistik özellikler göstermektedir. Ayrıca narsistik özellikler gösteren Facebook kullanıcıları Facebook'ta fotoğraf paylaşımı yapma ve durum güncellemesi işlevlerine çok önem vermektedirler ve bu durum teşhirciliği ön plana çıkarmaktadır. Oğuz (2016), Facebook kullanım alışkanlıkları ve narsisizm arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, narsistik kişilerin sosyal medya platformlarında daha uzun zaman geçirdiklerini ve arkadaş sayılarının fazla olduğunu saptamıştır. Narsisist kişilerin sosyal medyada hem fazla zaman harcamaları hem de ulaşabilecekleri en fazla kişiye ulaşma istekleri ile birlikte sosyal ortamı kontrol altına alıp istedikleri gibi yönlendirebilmektedirler. Ayrıca sosyal medyada sık sık durum güncellemesi yapmanın ve fotoğraf yüklemenin de

narsisizmin teşhircilik boyutu ile; kullanıcının kendisi hakkında ne paylaşıldığını merak etmesi, mesajlara cevap verme eğilimleri, her şeyden haberdar olma isteği de üstünlük boyutu ile ilişkilendirilmiştir. Koç (2017) çalışmasında narsisizmi kültürel bir görünüm olarak ele alarak sosyal medyaya yansımalarını incelediğini çalışmasında narsisizmin özellikleri olan benliği merkeze alma, teşhircilik, onaylanma isteği, kendini yüceltme ve şöhret arzusu gibi durumların sosyal medyada karşılık bulduğunu açıklamıştır. Bunun yanında sosyal medyanın kullanıcıyı merkeze alarak paylaşım yapmasına olanak sağlaması, büyük bir izleyici potansiyelini barındırması, kişilik özelliklerinin sergilenerek etkileşime olanak sağlamanın narsisizm kültürünü yeniden ürettiğini ileri sürmüştür. Koşan'ın (2015) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ise, Facebook'ta arkadaş sayısı fazla olan öğrencilerde, narsisizmin alt boyutlarında teşhircilik ve üstünlük özelliklerinin belirgin bir şekilde ortaya çıktığı ve narsisizm puanları yüksek olan kişilerin başarılarını Facebook'ta paylaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Uzundumlu (2015) çalışmasında, sosyal ağlarda sık sık profil güncelleyen, fotoğraf paylaşan kişilerin narsisitik eğilimleri olduğunu ve bu durumun narsisizm beğenilme ihtiyacı ile kendini gösterdiğini ortaya çıkarmıştır.

Son yıllarda sosyal medya kullanımının artması, sosyal medyanın toplum ve kişiler üzerindeki etkilerini araştıran çalışmaların da yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Literatür incelendiğinde ergenlerin sosyal medyaya karşı tutumlarının sosyal destek, zorbalık, saldırganlık gibi değişkenlerle ilişkisi, sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarılarına etkisi, sosyal medyanın eğitim ortamlarında kullanılması gibi konularda çeşitli araştırmaların olduğu görülmüştür. Bu araştırmaların yanında ergenlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının narsisizm üzerindeki etkisi konusunda literatürde bir eksikliğin olduğu fark edilmiştir. Bu düşünceler ışığında ergenlerin sosyal medyaya karşı tutumları ve bu tutumların narsisizm ile ilişkisinin belirlenmesi, araştırmamızın problemi olarak belirlenmiştir. Bu problem ışığında çalışmamızda "Ergenlerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği alt boyutları (sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişkiler, paylaşım ihtiyacı) Narsisizm Ölçeği alt boyutlarını (teşhircilik, güç) yordamakta mıdır?" sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Ergenlerin sosyal medya tutumları ile narsisizm arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu çalışma, korelasyonel araştırma modeli bağlamında yürütülmüştür.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubu olarak 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında Antalya ili Kepez ilçesinde seçilen iki adet Anadolu Lisesi ve iki adet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören 474 kız, 411 erkek olmak üzere toplam 885 lise öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Sosyal Medya Tutum Ölçeği: Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Otrar ve Argın (2015) tarafından beşli Likert tipi derecelenme ile geliştirilen ölçek 17'si olumlu toplam 23 madde ve 4 alt boyuttan oluşmuştur. Bu alt boyutlardan birincisi 8 madde ile "Paylaşım İhtiyacı", ikinci alt boyutu 6 madde ile "Sosyal Yetkinlik", üçüncü alt boyutu 6 madde ile "Sosyal İzolasyon", dördüncü alt boyutu ise 3 madde ile "Öğretmenlerle İlişki"dir. *Paylaşım ihtiyacı*, kişinin sosyal medya aracılığıyla yazı, durum, fotoğraf, yorum paylaşımlarında bulunması bunların beğenilmesi, diğerlerini beğenmesi ve iletişim kurması bu sayede memnun olması; *sosyal yetkinlik*, bireyin sosyal medya sayesinde ilişkiler kurması, kişilik kazanması, duygularını ifade edip kendisine yönelik algısında ihtiyaçlarını karşılayarak kendini yeterli görmesi; *sosyal izolasyon*, bireyin sosyal medya nedeniyle kendisini diğerlerinden ayrı, uzak, kopuk görmesi, etkinliklerine ilgi gösterememesi, bir bakıma soyutlanması, izole olması, sosyal bağın hissedilememesi durumunu; *öğretmenlerle ilişki* ise, öğretmenlerin sosyal medyada bireyi takip etmesi/edilmesi, beğenmesi/beğenilmesi ile bireyin kendisini değerli hissetmesini ifade etmektedir. Mevcut çalışmada ölçeğin toplam cronbach alpha güvenirlik katsayısının .81 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarının cronbach alpha güvenirlik katsayısı incelendiğinde ise sosyal yetkinlik .79, sosyal izolasyon .84, paylaşım ihtiyacı .85 ve öğretmenlerle ilişki .80 olarak hesaplanmıştır.

Narsisizm Ölçeği: Raskin ve Hall (1979) tarafından geliştirilen Narsisizm Ölçeği, Öngen (2010) tarafından 5li likert tipi olarak Türkçe standardizasyonu yapılmıştır. Ölçek, Öngen tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir, daha sonra Doktora düzeyinde İngilizce Öğretmenliği Bölümünde olan bir araştırmacı tarafından da Türkçeden İngilizceye çevirisi yapılmıştır. Öncelikle ölçeğin iç yapısı incelenmiştir. İlk olarak dönüştürülmemiş temel bileşen analizinde ölçeğin 40 maddeli olan aslından, toplam varyansın %61 ini açıklayan 10 madde çıkarılmıştır. Scree plot ve eigen değeri incelemesi sonucunda ölçeğin, 2 faktörlü yapısının olduğu ortaya çıkmıştır. Baştaki ikili faktör analizi, 7 tane maddenin düşük faktör değerlerine sahip olduğunu (.40 tan düşük) ve 2 tane maddenin her iki faktörü de açıkladığı ve düşük faktör değerlerine

sahip olduğu açıklanmıştır. Böylece ikinci analiz yapıldığında 11 madde (3, 8, 14, 18, 22, 23, 25, 31, 37, 39, 40) çıkarılarak ölçeğin kullanılabilmesi ortaya çıkmıştır. İkinci temel bileşen analizi ile varimax döndürme, toplam varyansın %37'sini açıklayan 5,77-5,09 arasında eigen değeri ile 2 faktör olduğunu ortaya koymuştur. Dönüştürülmüş bu faktörlerin sırasıyla "Güç" ve "Teşhircilik" olmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Ölçeğin toplam cronbach alpha güvenirlik katsayısı .90; güç .87; teşhircilik .86 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analize göre ölçeğin Türkçe versiyonunun yeterli güvenirlik ve yapı geçerliliğinde olduğu sonucuna varılmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğin toplam cronbach alpha güvenirlik katsayısının .92 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarının cronbach alpha güvenirlik katsayısı incelendiğinde ise güç alt boyutu .89, teşhircilik alt boyutu ise .85 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi SPSS21 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normalliği çarpıklık-basıklık katsayıları ile kontrol edilmiştir. Çarpıklık-basıklık katsayıları için ± 1 aralığı kesme noktası olarak kabul edilmiştir. Tüm bağımlı değişkenlere ait çarpıklık-basıklık katsayıları ± 1 aralığında olduğundan veriler parametrik yöntemlerle analiz edilmiştir.

Regresyon analizi için değişkenlere ait basıklık-çarpıklık katsayıları incelendiğinde elde edilen değerler ± 1 aralığına yakın değerler olduğu için verilerin normalden çok sapma göstermediği ve normale yakın bir dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. VIF değerlerinin ise tümünün 10'un altında olduğu tespit edilmiştir. Tüm varsayımların karşılandığı tespit edilerek analizler yapılmıştır.

3. Bulgular

Öğrencilerin sosyal medya tutumları ve narsisizm düzeyleri ile bu değişkenlerin alt boyutları arasındaki ilişkiler ayrı ayrı incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyal medya tutumları ve narsisizm düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
Sosyal Yetkinlik	-					
Paylaşım İhtiyacı	0.545	-				
Öğretmenlerle İlişki	0.297	0.163	-			
Sosyal İzolasyon	0.193	0.037	0.119	-		

Güç	0.137	0.173	0.066	-	0.025	-
Teşhircilik	0.312	0.237	0.068	0.062	0.666	-

*p<0.05

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, öğrencilerin paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve teşhircilik puanları arasında pozitif orta düzeyli, sosyal izolasyon ve güç puanları arasında pozitif düşük düzeyli ilişki olduğu belirlenmiştir. Paylaşım ihtiyacı puanları ile ise, öğretmenlerle ilişki, sosyal izolasyon, güç ve teşhircilik puanları arasında pozitif düşük bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğretmenlerle ilişki puanları incelendiğinde ise, sosyal izolasyon puanlarının pozitif düşük düzeyli ilişki gösterdiği, güç ve teşhircilik puanlarının ise ilişkili olmadığı söylenebilir. Sosyal izolasyon puanlarının güç ve teşhircilik puanları ile ilişkili olmadığını söylemek mümkündür. Narsisizmin alt boyutları olan güç ve teşhircilik puanlarının da birbirleri ile pozitif orta düzeyde ilişkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal medya tutumlarının, narsisizm alt boyutlarından güç puanlarını anlamlı şekilde yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin narsisizm alt boyutlarından güç puanlarının yordanmasına ilişkin regresyon sonuçları

Değişken	B	Std. Hata _B	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	44.436	2.533	-	17.545	0.000***	-	-
Sosyal Yetkinlik	0.191	0.125	0.063	1.527	0.127	0.137	0.051
Paylaşım İhtiyacı	0.314	0.092	0.136	3.421	0.001***	0.173	0.115
Öğretmenlerle İlişkiler	0.143	0.163	0.030	0.876	0.381	0.066	0.030
Sosyal İzolasyon	-0.124	0.092	-0.046	-1.351	0.177	-0.025	-0.045
R=0.188	$R^2=0.035$						
$F_{(4.880)}=8.065$	p=0.000						

***p<0.001

Yordayıcı değişkenler ile yordanan değişken arasında ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, öğrencilerin güç puanları ile sosyal yetkinlik puanları arasında pozitif düşük düzeyli bir ilişki olduğu ($r=0.137$), diğer değişkenler kontrol edildiğinde değişkenler arasındaki korelasyonun 0.051 olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin güç puanları ile paylaşım ihtiyacı puanları arasında pozitif düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir ($r=0.173$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyon değerinin 0.115 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin güç puanları ile öğretmenlerle ilişkiler puanları arasında ise ilişki olduğunu söylemek mümkün değildir ($r=0.066$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyon değerinin 0.030 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin güç puanları ile sosyal izolasyon puanları arasında ise yine ilişki olduğunu söylemek mümkün değildir ($r=-0.025$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyon değerinin -0.045 olduğu görülmüştür.

Sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişkiler ve sosyal izolasyon ile güç değişkeni düşük düzeyde anlamlı bir ilişki göstermekte ($R=0.188$, $R^2=0.035$, $p=0.000$); sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişkiler ve sosyal izolasyon güç düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık olarak %4'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılık düzeylerine ise t-testi sonuçlarına göre bakılmış, Sosyal yetkinlik, öğretmenlerle ilişkiler ve sosyal izolasyon değişkenlerinin güç üzerinde anlamlı birer yordayıcı olmadığı görülmüştür. Paylaşım ihtiyacı ise güç üzerinde anlamlı bir yordayıcıdır.

Öğrencilerin sosyal medya tutumlarının, narsisizm alt boyutlarından teşhircilik puanlarını anlamlı şekilde yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmış, analiz sonuçları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin narsisizm alt boyutlarından teşhircilik puanlarının yordanmasına ilişkin regresyon sonuçları

Değişken	B	Std. Hata _B	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	12.231	1.341		9.122	0.000***		
Sosyal Yetkinlik	0.440	0.066	0.266	6.652	0.000***	0.312	0.219
Paylaşım İhtiyacı	0.123	0.049	0.096	2.519	0.012*	0.237	0.085
Öğretmenlerle İlişkiler	-0.072	0.087	-0.028	-0.835	0.404	0.068	-0.028
Sosyal İzolasyon	0.016	0.049	0.011	0.326	0.744	0.062	0.011
R=0.323	$R^2=0.105$						
$F_{(4.880)}=25.687$	p=0.000						

* $p<0.05$, *** $p<0.001$

Yordayıcı değişkenler ile yordanan değişken arasında ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, öğrencilerin teşhircilik puanları ile sosyal yetkinlik puanları arasında pozitif orta düzeyli bir ilişki olduğu ($r=0.312$), diğer değişkenler kontrol edildiğinde değişkenler arasındaki korelasyonun 0.219 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin teşhircilik puanları ile paylaşım ihtiyacı puanları arasında pozitif düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir ($r=0.237$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyon değerinin 0.085 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin teşhircilik puanları ile öğretmenlerle ilişkiler puanları arasında ise ilişki olduğunu söylemek mümkün değildir ($r=0.068$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyon değerinin -0.028 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin teşhircilik puanları ile sosyal izolasyon puanları arasında ise yine ilişki olduğunu söylemek mümkün değildir ($r=0.062$). Diğer değişkenler kontrol edildiğinde ise korelasyon değerinin 0.011 olduğu görülmüştür.

Sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişkiler ve sosyal izolasyon ile teşhircilik değişkeni düşük düzeyde anlamlı bir ilişki göstermekte ($R=0.323$, $R^2=0.105$, $p=0.000$); sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişkiler ve sosyal izolasyon teşhircilik düzeyindeki toplam varyansın yaklaşık olarak %11'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılık düzeylerine ise t-testi sonuçlarına göre bakılmış, öğretmenlerle ilişkiler ve sosyal izolasyon değişkenlerinin teşhircilik üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı ise teşhircilik üzerinde anlamlı bir yordayıcıdır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmaya katılan lise öğrencilerinin, güç puanları ile sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı puanları arasında pozitif düşük düzeyli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal medyada paylaşım ihtiyacının, narsisizmin güç alt boyutunu yordadığı belirlenmiştir. Araştırmadaki bu sonucun, ergenlik dönemindeki kişilerin kendilerini kanıtlama ve ilgi çekme isteklerini sosyal medyada karşıladıklarını ve bu durumun onları sosyal medyada daha fazla paylaşım yapmaya ittiğini ve sosyal medyada varlığını hissettirerek gücünü göstermeye çalıştıklarını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin, sosyal medya sitelerinde gördükleri paylaşımları arkadaşlarıyla sohbet konusu yapmaları, yaptığı paylaşımların arkadaşları tarafından beğenilmesi ve yorum yapılması, narsisistik gücü ifade eden “kendimi iyi bir lider olarak görüyorum”, “insanları yönetmeyi severim” ve “insanlar her zaman benim otoritemi kabul eder” maddeleri ile ilişkilendirilebilir. Şöyle ki, sosyal çevrenin ve bir gruba ait olmanın önemli olduğu ergenlik döneminde öğrenciler arasında popüler olan konular

hakkında konuşmak, grubun sohbet konuları üzerinde söz sahibi olmak, sosyal çevrenin genişliği ve arkadaşları tarafından takdir edilmek otorite yani güç göstergesi olarak yorumlanabilir. Oğuz (2016) da araştırma sonuçlarımıza paralel olarak Facebook kullanıcılarının diğer kullanıcılar üzerinde yönlendirici ve liderlik özelliklerini baskın bir şekilde kullandıklarını, özellikle sosyal medyada arkadaş sayısının fazla olması kullanıcıların paylaşımlarını daha fazla kişiye ulaştırmaları ve böylece daha fazla kişiyi kontrol edebilmelerine sebep olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin, sosyal medya sitelerindeki içerikler hakkında yorum yapmaktan hoşlanmaları da narsisistik gücü açıklayan, “insanları etkileme konusunda doğal bir yeteneğim var” ve “genellikle insanları her konuda ikna edebilirim” maddeleri ile ilişkilendirilebilir. Narsisistlerin belirgin özelliklerinde olan başkalarını ikna etme ve yönlendirme istekleri, sosyal medyanın kullanıcılara sunduğu özellikler ile tatmin edilmektedir.

Öğrencilerin “sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum”, “sosyal medya siteleri sayesinde yalnızlıktan kurtulduğumu düşünüyorum”, “sosyal medya siteleri sayesinde saygınlık ihtiyacımın karşılandığını düşünüyorum” ve “sosyal medya siteleri sayesinde daha fazla arkadaşımın olacağını düşünürüm” gibi ölçek maddelerine olumlu yanıt vermeleri, sosyal yetkinlik düzeylerinin yüksek olduğunu ve bu durumun kendilerini güçlü hissetmelerine sebep olduğunu göstermektedir. İnsanlar, toplumsal saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya ihtiyaç duyarlar ve bu ihtiyaçlarını günümüzde sosyal medya ile karşıladıkları söylenebilir. Koşan (2015), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada sosyal medyada kullanıcıların daha çok başarılarını paylaştıklarını ve bu durumun narsisistlerin bir özelliği olan kendilerini başkalarından üstün ve güçlü gösterme çabalarını ortaya koyduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde Oğuz (2016) da üstünlük boyutunun bir özelliği olarak özsaygı ve kişinin bunun farkında olmasının Facebook aktivitelerini bu yönde düzenlenmesinin bir gerekçesi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Tüm bu çalışmalar araştırma bulgularımızı desteklemektedir.

Araştırmamızda elde ettiğimiz bir diğer sonuç ise öğrencilerin teşhircilik puanları ile sosyal yetkinlik puanları arasında pozitif orta düzey, paylaşım ihtiyacı puanları arasında ise pozitif düşük düzey ilişki olduğudur. Ayrıca sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacının narsisizmin teşhircilik boyutunu yordadığı elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu sonuca göre sosyal medya sayesinde sosyal olarak kendini yeterli hisseden ve bunun yanında sosyal medyada paylaşım yapan ve aldıkları yorum ve beğenilerle bundan tatmin olan öğrencilerin, teşhircilik eğilimlerinin arttığı yorumu yapılabilir.

Teşhircilik eğilimi olan öğrencilerde, sosyal medya ile başkaları tarafından fark edilme isteklerinin ve sosyal medya sayesinde daha fazla arkadaşı olacağı inancının ağır bastığını söylemek mümkündür. Öğrencilerin, narsisizm ölçeğinde “bir kalabalık içine girdiğimde insanlar beni fark etmezlerse canım sıkılır” maddesine verdikleri olumlu yanıtlar da bu durumu desteklemektedir. Oğuz’un (2016) yaptığı araştırmada, teşhircilik eğilimi gösteren üniversite öğrencilerinin dışadönük kişilik özelliği gösterdikleri ve sosyal medyadaki arkadaş sayılarının fazla olması ve tanımadıkları kişilerden gelen arkadaşlık tekliflerini kabul etmeleri sonucu da bulgularımızla aynı doğrultudadır.

Bunun yanında öğrencilerin, sosyal medya sitelerinde yazı, fotoğraf, video gibi bazı paylaşımlarda bulunmaları ve bu paylaşımlarının arkadaşları tarafından beğenilmesinden ve yorum yapılmasından hoşlanmaları, öğrencilerin daha fazla paylaşım yapma isteğini uyandırmaktadır. Bu durum narsisizm ölçeğindeki teşhircilik boyutunu açıklayan “herkesin dikkatinin bende odaklanması hoşuma gider”, “fırsatını bulduğumda gösteriş yapmasını severim” ve “bana iltifat edilmesinden hoşlanırım” maddelerine verilen olumlu yanıtlarla desteklenmektedir. Narsisist kişilerin en belirgin özelliklerinin ilgi odağı olma istekleri ve gösterişe olan merakları olduğunu söylemek mümkündür. Narsisistlerin bu özellikleri, sosyal medyayı kullanım amaçları ve paylaşım şekillerine de yansımaktadır. Literatür incelendiğinde, narsisist bireylerin sosyal medyada çok fazla zaman geçirdikleri, sosyal medyada dikkat çekmek amacıyla çok sık fotoğraf ve durum güncellemesi yaptıkları ve fotoğraf seçimindeki motivasyonda narsisizmin etkili olduğu sonucu göze çarpmaktadır (Buffardi ve Campbell (2008); Ryan ve Xenos, 2011; Compier, 2013; Mahajan (2013); Kaya (2017)).

Ergenlerin sosyal medyayı kullanımları, ergen benmerkezciliğinin bir yansıması olarak da açıklanabilir. Ergen birey, kendi duygu ve düşüncelerini başka insanların da benimsediğini düşünür. Bundan dolayı herkesin onunla ilgilendiğini zanneder. Elkind (1967), ergenlik döneminde benmerkezciliğin iki unsuru olduğunu belirtmiştir: hayali seyirci ve kişisel efsane. Hayali seyirci, ergenin fiziksel görünümü ve diğer kişisel özelliklerinin sürekli olarak başkaları tarafından izlendiği inancıdır. Bu düşünce ile ergen, ilgi merkezi olduğuna inanır ve gerçekte var olmayan bu ilgiye göre davranışlarını şekillendirir (Öngen, 1993). Kişisel efsane ise ergenin, kimsenin onu anlamadığını düşünmesi, sahip olduğu duyguları yaşayan tek kişinin kendisi olduğunu sanmasıdır (Santrock, 2015). Sanal ortamda, aslında gerçek olan fakat fiziksel olarak göremediğimiz seyircilere yönelik bir gösteri sunan ergen, yaptığı paylaşımları bu seyircilerden aldığı alkışa göre şekillendirmektedir. Hem ergenlik

dönemi hem de narsisizmin bir özelliği olan ilgi odağı olma isteği, sosyal medyada paylaşım yapma ve bu paylaşımların daha fazla kişi tarafından görülmesiyle tatmin edilmektedir. Bu bağlamda sosyal medyada arkadaş sayısı da daha fazla kişi tarafından izlenmek için önem arz etmektedir. Sütçüoğlu (2014) yaptığı çalışmada, 15-19 yaş grubundaki kişilerin, daha çok karşı tarafın beğeni ve yorumlarına göre sosyal medyada paylaşımlarda buldukları, özellikle fotoğraf paylaşırken en güzel ve en dikkat çekici olduklarını düşündükleri fotoğrafları paylaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Günümüzde, cep telefonlarının aynı zamanda fotoğraf ve video çekimlerinde neredeyse profesyonel fotoğraf makineleriyle eş değer olması fotoğraf ve video çekiminin de aynı şekilde artmasına sebep olmaktadır. Narsisizm ölçeğinde “aynada kendime bakmaktan zevk alırım” maddesine verilen olumlu yanıtlar, artık ayna yerine cep telefonlarından çekilen fotoğraflara bakıldığını düşündürmektedir. Özellikle yeni bir akım olan “selfie” fotoğraflarında aynaya bakıp poz veriyormuş hissinin olması bu durumu açıklayan bir önemli bir davranıştır.

Sonuç olarak, ciddi bir etki alanına sahip olan sosyal medyanın insanların üzerindeki etkisi, yapılan araştırmalarla da gözler önüne serilmektedir. Yaptığımız çalışmada da sosyal medyanın ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin narsistik özellikleri üzerinde etkilerinin olduğu açıkça görülmüştür. Bir gruba ait olmanın önem arz ettiği ergenlik döneminde öğrencilerin sosyal medya ile bu isteğini giderdiği, sosyal medyadaki arkadaş sayısı ile sosyal çevresinin genişliğini ölçtüğü çıkan sonuçlar arasındadır. Bunların yanında sosyal medyayı uzun süredir kullanan, günlük olarak çok sık ziyaret eden ve sosyal medyada uzun süre vakit geçiren öğrencilerde narsistik özellikler olduğu tespit edilmiştir. Özellikle sosyal medyada paylaşım yapma sıklığı ve bu paylaşımların birçok kişiye ulaşmasının ergenlerin narsisizm eğilimleri üzerinde önemli bir rol oynadığı ortaya konmuştur. Öğrencilerin sosyal medyayı çok fazla kullanmasının onların kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceği göz önünde bulundurularak gerekli tedbirlerin alınması gerekir. Kimlik arayışında olan ve kendisini bir gruba ait hissetmek isteyen lise öğrencilerin sosyal medyada kimlerle iletişim kurdukları ve ne gibi paylaşımların kontrol edilmesinde ve öğrencilere kişilik gelişimi konusunda kendilerine doğru modeller almaları konusunda eğitim verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Alanka, Ö. ve Cezik, A. (2016). Dijital Kibir: Sosyal Medyadaki Narsistik Ritüellere İlişkin Bir İnceleme. *TRT Akademi*, 01 (02), 548-569.

- Anlı, İ. (2005). *Narsisistik Kişilik Bozukluğu ve Sınır Kişilik Bozukluğu Tanısı Alanların Narsisistik Gelişim Hattındaki Konumlandırılmalarının Kendilik Psikolojisi Kuramına Göre Karşılaştırılmaları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Atay, S. (2010). *Çalışan Narsist: Örgütler, Liderler, Yöneticiler Ve Astlar*. İstanbul: Namar Yayınları.
- Bolat, Y., Ülker, M. ve Göloğlu Demir, C. (2016). Kavramsal Açıdan Narsisizm ve Eğitimde Narsistik Kişilik. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (46), 482-492.
- Buffardi, L. E. and Campbell, W. E. (2008). Narcissism And Social Networking Web Sites. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 34, 1303-1314.
- Campbell, W.K. and Foster, J.D. (2007). The Narcissistic Self: Background, An Extended Agency Model, And Ongoing Controversies. C. Sedikides and S. Spencer (Eds) *Frontiers In Social Psychology: The Self* (115-138) Philadelphia,: Psychology Press.
- Compiet, K. (2013). *Narcissism On Facebook: Appearance And Evaluation Of Narcissistic Facebook Behavior* (Yüksek Lisans Tezi). University Of Amsterdam Graduate School Of Communication.
- Elkind, D. (1967). Egocentrism in Adolescence. *Child Development*, 38, 2-1024-1038.
- Eraslan, L. (2016). *Sosyal Medyayı Anlamak*. Ankara: Nobel Yaşam Yayınları.
- Erkul, E. (2009). Sosyal Medya Araçlarının (Web 2.0) Kamu Hizmetleri ve Uygulamalarında Kullanılabilirliği. *Türkiye Bilişim Derneği Dergisi*, (116), 96-101.
- Freud, S. (2017). *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası* (B. Büyükkal, ve S.M. Tura, Çev.). İstanbul: Metis Ötekini Dinlemek. (1914).
- Geçtan, E. (2013). *Psikodinamik Psikiyatri Ve Normaldışı Davranışlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Karaaziz, M. Ve Atak, İ. E. (2013). Narsisizm Ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne Dergisi*, 1 (2), 44-59.
- Kaya, L (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Narsisistik Eğilimler, Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Medya Kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kealy, D. ve Rasmussen, B. (2012). Veiled And Vulnerable: The Other Side Of Grandiose Narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 40, 356-365.

- Kernberg, O. (2006). *Sınır Durumlar Ve Patolojik Narsisizm* (M. Atakay, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Koç, H.İ. (2017). *Sosyal Medya Ve Narsisizm Kültürü* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Kohut, H. (2004). *Kendiliğin Çözümlemesi, Narsistik Kişilik Bozukluklarının Psikanalitik Tedavisine Sistemli Bir Yaklaşım* (C. Atbaşoğlu, B. Büyükkal, C. İşcan, Çev.). İstanbul: Metis Ötekini Dinlemek.
- Koşan, Y. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımının Narsisizm Ve Saldırganlık Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Lowen, A. (2016). *Narsisizm Gerçek Benlik İnkârı* (T. Çetin, Çev.). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Mahajan, R. (2013). Narcissism, Loneliness And Social Networking Site Use: Relationship And Differences. *The Andhra Pradesh Journal Of Psychological Medicine*, 14(2), 134-140.
- Masterson, J.F. (2004). *Narsistik Ve Borderline Kişilik Bozuklukları*. Kocaeli: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Oğuz, T. (2016). Çağdaş Narkisisos'lar: Facebook Kullanım Alışkanlıkları Ve Narsisizm. *Selçuk İletişim*, 9 (2), 51- 68
- Otrar, M. ve Arın, F. S. (2015). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 4(1), 391-403.
- Öngen, D. (1993). Ergenlikte Zihinsel Gelişim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 26(1), 1993.
- Öngen, D.E. (2010). Relationships Between Narcissism And Aggression Among Non- Referred Turkish University Students. *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 5. 410–415.
- Özen, İ.N. (2012). *İletişim Bilimleri Bağlamında Sosyal Medya Ve Sosyo-Kültürel Değişim* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ryan, T. and Xenos, S. (2011). Who Uses Facebook? An Investigation Into The Relationship Between The Big Five, Shyness, Narcissim, Loneliness And Facebook Usage. *Computer In Human Behavior*, 27, 1658-1664.

Santrock, J.W. (2015). *Yaşam Boyu Gelişim* (G. Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Sütçüoğlu, T. (2014). *Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Sosyalleşme Ve Kimlik İnşası Süreçleri: Facebook Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Twenge, J.M., Campbell, W.K. (2010). *Asrın Vebası: Narsisizm İleti* (Ö. Korkmaz, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Uzundumlu, Ö. (2015). *Bir İletişim Formu Olarak Sosyal Medyada Fotoğraf Paylaşımı: Selfie Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.